

Hâkimler kanununa bazı maddeler ilâvesi ve mezkûr kanunun 31 inci maddesinin tadili hakkında 1/388 numaralı kanun lâyihası ve Adliye encümeni mazbatası

T. C.

Başvekâlet

Muamelât müdürlüğü

Sayı: 6/1522

1 - VI - 1932

B. M. M. Yüksek Reisliğine

Hâkimler kanununa bazı maddeler ilâvesi ve 31 inci maddenin tadili hakkında Adliye vekâletince hazırlanan ve İera Vekilleri Heyetince 31 - V - 1932 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası esbabı mucibesile birlikte takdim olunmuştur.

Muktazasının ifasına müsaade buyurulmasını rica ederim efendim.

Başvekâlet vekili

Dr. Refik

Hâkimler kanununa bazı fıkralar ilâvesine dair kanun lâyihasının esbabı mucibesi

17 inci madde ilâvesinin esbabı mucibesi:

Hâkimler kanununun 17 inci maddesi, bir yerde bakası memuriyetinin nüfuz ve itibarına dokunduğu vesikalarla anlaşlan hâkimin rızasına bakılmaksızın intihap encümeni kararile yeri değiştirilebileceğini göstermekte ve meslekin nüfuz ve itibarına dokunacak hallerin neler olduğunu tayin etmektedir.

Memuriyetin nüfuz ve itibarına dokunacak hallerin tahdidi kabil olamamasından dolayı bu hükmün bu şekilde ifadesindeki zaruret aşikâr ise de ihtilâs, irtikâp ve rüşvet gibi suçlardan biri ile muhakeme altına almanaların 1609 numaralı kanun hükmünce son tahkikat açılması kararile beraber tevkifleri de mecburî olmasından dolayı böyle bir eürümden maznun sıfatile ve ihtimal ki hâkimlik etmiş olduğu yerin hapishanesinde tevkif olunmak suretile “ + ” muhakeme altına alınan bir hâkimin neticede beraet etse dahi bulunduğu hapishaneden aynı mahal hâkimlik kürsüsüne tekrar geçirilmesi hâkimlik meflumile telif olunamıyan hallerdendir.

Diğer taraftan hâkimin muhakemesi neticesine kadar vazifesinden uzak kalması o vazifeyi görece kendisinden başka kimse bulunmıyan yerler için başka yerden vekil sıfatile hâkim göndermek ve ona vazife gördüğü müddetçe yevmiye vermek gibi külfetleri de intaç etmekte olmasından katmazar maaş kanununun maaş itasına dair kayıt ve şartlarının bu vaziyette bulunanlara maaş vermeğe müsait bulunmaması için çıkarılmıyacak müşküllere mahal vermektedir.

Binaenaleyh hem meslekin şeref ve itibarını sıyanet, hem maslahatın selâmetini temin için bu vaziyette bulunan hâkimlerin mutlak surette tahvili eihetine gidilmesine lüzum ve ihtiyaç vardır.

17 inci maddeye bu bapta bir fıkra ilâvesi bu ihtiyaçtan ileri gelmiştir.

22 nci maddeye ilâve olunan fıkraların esbabı mucibesi :

1 - Birinci fıkra, hâkimliğin nüfuz ve itibarına hânel vermelerinden dolayı mecburî tahvile tâbi tutulanlara hâretrah verilmemesini ve iki defa tahvil edilmiş olup ta üçüncü defa yine tahvilini icap ettiren bir harekette bulunanların hâkimlikten çıkarılmasını istihdaf etmektedir.

Tahvil, hâkimin kanunâ ve meslek icaplarına karşı fena hareketinden doğan zarurî bir netice olunca bu fena hareketinin maddî zararını Devlet ve millete tazmin ettirmek hem haksızlık olur hem o tedbiri hâkim hakkında zecrî bir muamele olmaktan çıkarır. Halbuki gaye hâkimi fena hareketten men ve siyanettir. Diğer taraftan her gittiği yerde hâkimlik nüfuz ve itibarına halel vermekte ısrar ve ıstımrarı iki defa mecburî tahviline rağmen üçüncü defasında da aynı mecburiyet karşısında bırakılmakla sabit olmuş olan bir hâkimin bu vaziyeti hâkimlik kayıt ve şartlarına ilkî kabiliyet ve istidadı olmadığını ispat etmiş olur. Böyle iken hâkimlikte devamına göz yumulması hâkimliğin şeref ve manasını istihfaftan başka suretle telâkki olunamayacak bir tesamühtür ki hâkimler kanunu tahammülü hududundan hariç kalması lâzımgelir.

2 - İkinci fıkra, hal ve siretleri ve kabiliyetsizlikleri itibarile hizmetlerinden istifade olunamayacağı teftiş ve tahkik ile sabit olan ilk derecedeki müstantıkların intihap encümeni kararile bir daha müstantıklıkta kullanılmamak üzere vazifelerinden affini istihdaf etmektedir.

Hukuk mektebinden mezun bulunanların dahi muayyen müddet namzetlik ve tecrübe devresi geçirmedikçe hâkim sınıfına dahil olamaması kanun iktizasından ve bu esasın daha emin ve şümulü surette tevsi ve teyidi maslahat icabından iken ekseriya mütedariç bir tahsile inzıman etmiş olmayan meslek mektebi tahsilini görmüş olanların hiç bir kayıt ve şart gözetmeksizin hâkimlik teminatına mazhar kılınması müstantıklık teşkilâtının temelini sarsacak neticelere meydan vermiş ve bu fıkranın ilâvesi bu zarurettten ileri gelmiştir.

29 uncu madde ilâvesinin ve 31 inci madde son fıkrası kaldırılmasının esbabı mucibesidir.

Hâkimlerin vazife ile alâkası olmayan suçlarından dolayı tâbi olacakları muameleyi tayin eden 29 uncu madde yalnız birinci sınıf hâkimleri nazara almış ve buna mukabil temyiz hâkimlerinden bahseden 31 inci madde, temyiz hâkimlerinin şahsî cürümleri hakkında tâbi olacakları usulü dahi vazifelerile alâkadar cürümlerinden dolayı tâbi oldukları usul ile tevhit etmiştir.

Halbuki vazifesinden münbais hususlarda teşkilâtı esasıye kanununun 61 inci maddesi hükmünce muhakemeleri Divanı Âliye tâbi bulunan temyiz hâkimlerinin bu imtiyaz ve istisnaiyeti ancak vazifeden münbais hususat ile mukayyet olmasına göre hâkimler kanunu ile bu istisnaiyetin sair hususlara da teşmili teşkilâtı esasıye kanununa mugayirdir.

Binaenaleyh hâkimler kanununun bu mügayir hükmünün tadili zarurî olmakla 31 inci maddenin ona müteallik hükmü kaldırılarak 29 uncu maddeye, o maddede gösterilen esas dairesinde bir fıkra ilâve olunmuştur.

Adliye encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Adliye encümeni
Karar No. 44
Esas No. 1/388.

21 - VI - 1932

Yüksek Reisliğe

Hâkimler kanununun bazı maddelerine fıkra ilâvesi ve bir maddesinin de tadili hakkında Adliye vekâletince hazırlanıp Başvekâletin 1 - VI - 1932 tarih ve 6/1522 numaralı tezkeresile Adliye encümine havale olunan kanun lâyihası Adliye vekili Yusuf Kemal Beyefendinin huzurile tetkik ve müzakerelere olundu.

Teklif olunan lâyiha ile hâkimler kanununun 17 ve 22 inci maddelerine ilâve edilmek istenilen hükümler irtikâp ve irtışa suçundan dolayı haklarında 1609 numaralı kanuna tevfikaçı takibat icra edilen hâkimlerin ilk tahkikat sırasında tevkiflerine karar verilmesi veya son tahkikatın açılması kararı verilerek mezkûr kanuna göre mevkufen muhakeme edilmeleri iktıza eden hallerin nüfuz ve itibarına dokunan ahvalden sayılması ve bu suretle mecburî tahvile tâbi tutulmaları ve iki defa tahvil edilen hâkimlerin üçüncü defasında hâkimlikten ıskat edilmeleri esbabı mucibe lâyihasında gösterilen sebeple-

re binaen varit görüldüğü gibi temyiz hâkimlerinin vazife ile alakası olmıyan suçlarından dolayı takibat icrası halinde müddei umumilik ve ilk tahkikat vazifelerile muhokemelerinin iera olunacağı mercii tayin zımında 29 uncu maddeye ilâve olunan hüküm dahi temyiz hâkimlerinin vazifelerine taallük etmiyen suçları için vazifeden münbais cürümlerin muhakemelerinin Divanı âliye sevkedilmiyerek Temyiz ceza heyeti umumiyesinde iera edilmesi muvafık bulunduğundan lâyiha encümence de tasvip edilmiştir. Lâyihanın birinci maddesine irtikâp ve irtişa suçlarından dolayı ilk tahkikat esnasında hakkında tevkif kararı verilmesinin de nüfuz ve itibara dokunan hallerden sayılması lüzumlu görülerek bu hüküm de ilâve olunmuştur.

Hâkimler kanununun 17 inci maddesine tevfikan tahvil edilen hâkimlere harerrah verilmemesine dair lâyihanın ikinci maddesinin birinci fıkrası muvazenei umumiye kanununda umumî surette buna dair bir hüküm konmuş olduğundan encümence tayyedilmiştir.

Üçüncü maddede gösterilen temyiz hâkimleri hakkında vazifeye müteallik olmıyan şahsî suçlardan dolayı takibat icrası halinde ilk tahkikat ile Cümhuriyet başmüddei umumisi hakkında müddei umumilik vazifesi yapacak reislerden birinin tayinine Adliye vekilinin salâhiyeti olması da ha muvafık görülerek bu suretle madde değiştirilmiştir.

Lâyiha ile kabul edilen yeni hükümlere göre kanunun 31 inci maddesinde tay ve ilgası lâzımgelen fıkra bu maddenin taclili mahiyetinde olduğundan ona göre dördüncü madde yazılmıştır.

Usule mütedair ahkâmın makabline şümülü umumî kaideler iktizasından bulunmakla beşinci maddede (makabline şamil olarak) cümlesi tayyolunmuştur.

Lâyihanın bu tadillerle kabulüne encümence ittifakla karar verilmiş olup Heyeti umumiyeye arz edilmek üzere Yüksek Reisliğe takdim olunur.

Adliye E. Reisi N. M. M.	Kâ.	Aza	Aza	Aza	Aza	Aza
Kocaeli	Yozgat	Çanakkale	Trabzon	Kars	Çorum	Kayseri
Salâhattin	A. Hamdi	Osman Niyazi	Raif	Nazif	Münir	S. Azmi
Aza	Aza	Aza	Aza	Aza		
Konya	Tokat	Kocaeli	Antalya	Manisa		
T. Fikret	Nâzım	Ragıp	Haydar	Refik Şevket		

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Hâkimler kanununa bazı fıkralar ilâvesine ve 31 inci maddesinden bir fıkra kaldırılmasına dair kanun lâyihası

MADDE 1 — 766 numaralı hâkimler kanununun 17 inci maddesine şu fıkra ilâve olunmuştur:
1609 numaralı kanun hükmünce muhakeme altına alınmak memuriyetin nüfuz ve itibarına dokunan hallerden sayılır.

MADDE 2 — Hâkimler kanununun 22 inci maddesine şu fıkralar ilâve olunmuştur:

1 - Bir yerde bakası memuriyetinin nüfuz ve itibarına hâlel vermesinden dolayı bu kanunun 17 inci maddesi hükmünce tahvil edilenlere harerrah verilmez.

ADLİYE ENCÜMENİNİN TADİLİ

20 mart 1926 tarih ve 766 numaralı hâkimler kanununun bazı maddelere ilâveler konmasına ve tadiller yapılmasına dair kanun lâyihası

MADDE 1 — Hâkimler kanununun 17 inci maddesine aşağıda yazılı fıkra ilâve edilmiştir:
1609 numaralı kanun hükmünce hâkim hakkında ilk tahkikat sırasında tevkife veya son tahkikatın açılmasına karar verilmesi dahi nüfuz ve itibarına dokunan hallerden sayılır.

MADDE 2 — Hâkimler kanununun 22 inci maddesine aşağıda yazılı fıkralar ilâve edilmiştir:

1 - Bir yerde bakası memuriyetinin nüfuz ve itibarına hâlel vermesinden dolayı bu kanunun 17 inci maddesi mucibince iki defa tahvil edilmiş olupta üçüncü defasında yine tahvili müstelzim

Bu suretle iki defa tahvil edilmiş olupta üçüncü defasında yine tahvili mucip bu gibi hallerde bulunanlar dahi hâkimlikten çıkarılır.

2 - Halü siretleri ve kabiliyetsizlikleri itibarile hizmetlerinden istifade olunamıyacağı teftiş ve tahkik ile sabit olan ilk derece müstantıkları intihap encümeni kararile bir daha müstantıklıkta kullanılmamak üzere vazifelerinden affolunur.

MADDE 3 — Hâkimler kanununun 29 uncu maddesine şu fıkra ilâve olunmuştur:

Temyiz hâkimlerinden birinin vazife ile alâkası olmıyan suçundan dolayı hakkında takibat ierası halinde müddei umumilik vazifesi C. baş müddei umumiyeye, ilk tahkikatı temyiz birinci reisi tarafından havale olunacak reislerden birine ve muhakemesi temyiz ceza umumî heyetine aittir.

C. başmüddei umumisi hakkında müddei umumilik vazifesi temyiz birinci reisi tarafından havale olunacak reislerden biri tarafından yapılır.

MADDE 4 — Hâkimler kanununun 31 inci maddesinde yazılı "cezaî şahsiyeleri hakkında bu usul caridir. Cınaî eürmü meşhut tahkikatı ahkâmı umumiyeye tâbidir" cümleleri kaldırılmıştır.

MADDE 5 — Bu kanun hükümleri neşri tarihinden itibaren makabline şamil olarak meridir.

MADDE 6 — Bu kanun hükümlerini icraya Adliye vekili memurdur.

31 - V - 1932

Bş. V. V.	Ad. V.	M. M. V.	Da. V.
<i>Dr. Refik</i>	<i>Yusuf Kemal</i>	<i>Zekâi</i>	<i>Ş. Kaya</i>
Ha. V. V.	Mal. V.	Mf. V.	Na. V.
<i>Ş. Kaya</i>	<i>M. Abdülhalik</i>	<i>Esat</i>	<i>Hilmi</i>
İk. V.	S. İ. M. V.	G. İ. V.	Zr. V.
<i>M. Şeref</i>	<i>Dr. Refik</i>	<i>Ali Rana</i>	<i>Muhlis</i>

o gibi hallerde bulunanlar dahi hâkimlikten çıkarılır.

2 - Halü siretleri ve kabiliyetsizlikleri itibarile hizmetlerinden istifade olunamıyacağı teftiş ve tahakkuk ile sabit olan ilk derece müstantıklar intihap encümeni kararile bir daha müstantıklıkta kullanılmamak üzere vazifelerinden affolunur.

MADDE 3 — Hâkimler kanununun 29 uncu maddesine aşağıda yazılı fıkra ilâve edilmiştir:

Temyiz hâkimlerinden birinin vazife ile alâkası olmıyan suçundan dolayı hakkında takibat ierası halinde müddei umumilik vazifesi cümhuriyet başmüddei umumisine, ilk tahkikat Adliye vekili tarafından havale olunacak reislerden birine ve muhakemesi Temyiz ceza heyeti umumiyesine aittir.

Cümhuriyet baş müddei umumisi hakkında müddei umumilik vazifesi Adliye vekili tarafından havale olunacak reislerden biri tarafından yapılır:

MADDE 4 — Hâkimler kanununun 31 inci maddesi aşağıda yazılı surette tadil edilmiştir:

Temyiz hâkimlerinden birinin vazife ve memuriyete taallük eden eürmünden dolayı müstantık sıfatile ilk tahkikat ierası Adliye vekâletince tensip olunacak temyiz reislerinden birine ve müddei umumilik vazifesi Cümhuriyet baş müddei umumisine aittir.

Cümhuriyet baş müddei umumisi hakkında takibat ierası halinde müddei umumilik vazifesi dahi Adliye vekili tarafından havale olunacak reislerden biri tarafından ifa olunur.

MADDE 5 — Bu kanun neşri tarihinden mu-teberdir.

MADDE 6 — Bu kanunun hükümlerini icraya Adliye vekili memurdur.